

Den gode hyrde ifølge Otto Møller

af Knud Nyboe Rasmussen

"Den gode hyrde sætter sit liv til for fårene" - "...jeg sætter mit liv til for fårene" - siger Jesus, når han i Johannesevangeliet kalder sig selv "den gode hyrde" (Johs 10). Ja, af teksten fremgår, at det er netop deri, det viser sig, at hyrden er god, at han sætter sit liv til for fårenes skyld. At vi med denne tale kan være tæt på den verden og den virkelighed, som hyrdebilledet oprindeligt er udsprunget af, er sikkert sandt.

Det var uden tvivl en barsk og farefuld verden, hvor det undertiden kunne være nødvendigt, at en hyrde satte sit liv på spil for at redde sin hjord. Spørgsmålet er imidlertid, om ikke hyrdebilledet, som vi møder det i Johannesevangeliet, alligevel sprænger - eller i hvert fald går ud over - den virkelighed, som det er udsprunget af? For hvad gavner en død hyrde egentlig sine får?

Sagt på en anden måde: Er det ikke en misforstået og derfor også meningsløs "godhed" at lægge for dagen, hvis hyrden selv lader sig æde af ulven for øjnene af sine får? Er det ikke reelt at lade fårene i stikken? Jo, vi fornemmer, at hyrdebilledet i evangeliet bruges til at udtrykke et forhold, som indefra sprænger billedet – eller i hvert fald giver det et andet indhold.

Men hvad er det så for et indhold, hyrdebilledet får, når det afgørende i det synes at være det, at hyrden sætter sit liv til for fårenes skyld? Det spørgsmål kan vi måske komme på sporet af ved at kigge lidt nærmere på den sammenhæng i Johannesevangeliet, som talen om den gode hyrde indgår i. Da opdager vi nemlig, at talen om den gode hyrde er en del af udlægningen af en lignelse, som lige forinden er fortalt. Det kan undre, at man ikke har taget selve lignelsen med i prædiketeksten til 2. søndag efter påske 1. række - men kun en del af udlægningen af den. Lignelsen er dog immervæk forudsætningen for udlægningen - så lad os derfor begynde med lige først at se på selve lignelsen.

Den lyder sådan: "Sandelig, sandelig siger jeg jer: Den, der ikke går ind i fårefolden gennem døren, men klatrer over et andet sted, han er en tyv og en røver. Men den, der går ind gennem døren, er fårenes hyrde. For ham lukker dørvogteren op, og fårene hører hans røst, og han kalder sine egne får ved navn og fører dem ud. Når han har fået alle sine får ud, går han foran dem, og de følger ham, fordi de kender hans røst. Men en fremmed vil de aldrig følge; de vil tværtimod flygte fra ham, fordi de ikke kender den fremmedes røst." I den efterfølgende udlægning, der kommer lige inden de i indledningen citerede ord, siger Jesus bla.: "Sandelig, sandelig siger jeg jer: Jeg er døren til fårene..... Den, der går ind gennem mig, skal blive frelst...".

Om selve lignelsen bemærker evangelisten, at da Jesus talte til jøderne med dette billede, "forstod de ikke, hvad det var, han talte til dem om". Og meget bedre blev det vel ikke, da udlægningen fulgte: Der er en, der går ind gennem døren til folden og fører fårene ud - og den, der fører fårene ud, kalder sig lige efter for "døren til fårene". Hele billedtalen med dertil hørende udlægning forekommer noget rodet og forvirret – ikke til at finde hoved og hale på.

Jeg må for min part blankt indrømme, at lys over Johannesevangeliets hyrdetale faldt der for mig - ikke før jeg læste den gamle Gylling-præst og fine teolog Otto Møllers store og selvstændige bog om "Gjenløsningen" fra 1884 - eller "Jesu Kristi liv, død og opstandelse til verdens frelse", som undertitlen lyder. I dette værk findes der en fin og i flere henseender overraskende klar udlægning af billedtalen om hyrden og døren. Otto Møller gør først opmærksom på, at det er helt afgørende for forståelsen af lignelsen og dermed for talen om "den gode hyrde", hvad der menes med fårefolden, som hyrden fører fårene ud af.

Det er afgørende at gøre sig klart - siger han - at fårefolden, det er ikke et lunt og rart beskyttelsessted for fårene. Nej, folden er det sted, hvor de samles før slagtingen. Folden er med andre ord dødens sted - eller i hvert fald dødens forgård. "Fårestien betegner - siger Otto Møller - i egentligste og dybeste forstand det fængsel, hvor døden råder, dødsriget; men da døden hersker i denne verden, betegner den hele denne verden som det trællehus, hvor mennesket plages og ikke kan leve dét evige liv, hvortil det er skabt, og hvorefter det bestandigt bærer længslen med sig."

Det er til denne fårefold - til dødens verden - eller med Grundtvigs udtryk: til dette "dødningehjem" - at hyrden kommer, for at føre sine får ud i frihed - ind til livet. Men hvordan kommer han ind i folden? Han går ind gennem døren og derved viser han sig som fårenes rette hyrde - siger lignelsen. Men hvad er "døren" ind i fårefolden - ind i dødens fængsel? Døren derind - det er døden. Med Otto Møllers ord: "Døden er indgangen i dødsriget; og døren ind i denne verden, som er døden underlagt, er at fødes til død." Det er denne dør, hyrden går ind ad - for at komme sine fangne får til undsætning.

På den baggrund aner vi allerede nu betydningen af det, som i evangeliet siges om den gode hyrde, at han sætter sit liv til for fårene. Ja, det gør han, det må han gøre for at komme ind til det "sted" - ind i den dødens virkelighed, hvor fårene befinder sig. Og så hedder det videre om hyrden i lignelsen, at for ham lukker dørvogteren op. For den rette hyrde må altså vogteren af dødens "fårefold" åbne døren og lade ham føre fårene ud af fangenskab. Og det gør hyrden. Han kalder sine får ved navn og fører dem ud, ud af folden, ud af dødens rige. "Når han har fået alle sine får ud, går han foran dem, og de følger ham, fordi de kender hans røst...". Hvor er det, hyrden fører sine får hen? Ja, det giver sig af sammenhængen: Han fører dem ud af dødens rige og ind til livet; ja, han kalder, som vi hørte, ligefrem sig selv for "døren" - dvs. den dør, som fører ud af døden

ind til livet: "Jeg er døren. Den, der går ind gennem mig, skal blive frelst" - eller som Jesus senere siger: "Jeg er kommet, for at de (altså fårene) skal have liv og have i overflod...".

Jeg tror, det er vigtigt, ja, faktisk nødvendigt at have denne forudgående billedtale med i tankerne, når vi lytter til Jesu ord om sig selv som den gode hyrde, der sætter sit liv til fårene. Disse ord - såvel som lignelsestalen, som de tolker - handler i virkeligheden om Jesu fødsel, død og opstandelse som sket for menneskets skyld. Det er ved at fødes som menneske ind i dødens verden og ved gennem sin død at blive ét med mennesket i den yderste nød - at Kristus er kommet os nær og er hos os som "den gode hyrde" her i dødens verden. Og det er ved sin opstandelse, at han sprænger dødsrigets "dør" op på vid gab, så han sammen med sig kan føre dødens fanger ud i frihed - og det vil sige: ind til livet.

En sådan - virkelig - befrielse af de fangne kan kun foretages af den, som selv "går ind gennem døren" til dødens fængsel - dvs. af den, som dør med og for dem, han vil redde. Den, som ikke er parat til dette offer, fordi han kun er "daglejer" og dybest set "ligeglad med fårene", han forlader sine dyr og flygter, når han ser ulven komme - den ulv, som går på rov blandt fårene, og som er døden for dem, som den får i sit gab. "Ulven" er således her først og fremmest et billede på dødens hærgen. Det er denne fjende, som den gode hyrde ikke går af vejen for, men tager kampen op med - til forskel fra alle de mange "lejesvende", der fortrækker, når ulven kommer - "glade ved, at det endnu ikke er deres tur" - som Otto Møller bidsk bemærker om alle dem, der nok vil være menneskenes professionelle hyrder og vejledere, men sætter grænsen, når prisen skal betales. For døden flygter alle; og mod døden har ingen "hyrde", ingen vejleder, ingen coach eller ekspert nogensomhelst afgørende magt eller hjælp at tilbyde.

Det har alene han, som ikke kun kalder sig den gode hyrde, men som er god, fordi han giver sit eget liv for at komme sine nødstedte får til hjælp, dér hvor de er. Og ikke blot vil han hjælpe. Viljen i sig selv gør jo hverken fra eller til. Han kan også hjælpe. Han er ikke blot den gode, men også den virkelige, den magtfulde hyrde. I det, som følger lige efter hyrdetalen, siger han selv: "Derfor elsker Faderen mig, fordi jeg sætter mit liv til for at få det tilbage. Ingen tager det fra mig, men jeg sætter det til af mig selv. Jeg har magt til at sætte det til, og jeg har magt til at få det tilbage."

Det sidste er grunden til, at hyrdens død for sine får ikke lader dem i stikken - men tværtimod bliver til frihed, til liv og oprejsning for dem. For hyrden har ikke kun magt til - som menneskesøn - at fødes og at sætte sit liv til og således gå ind gennem døren til dødens fængsel. Han har - som Guds søn - også magt til at få livet igen og dermed magt til at sprænge dødens porte, så han kan føre de fangne ud og hjem - tilbage til det liv, som mennesket er skabt og bestemt til at leve som Guds ypperste skabning - skabningen i Guds billede.

At den gode hyrde således sætter sit liv til for menneskets skyld og får det igen for at fri os ud af dødens herredømme, det gør han - som alt, hvad han gør - i lydighed mod sin himmelske Fader: ". "Det har min Fader påbudt mig at gøre" - siger han selv som afslutning på talen om sig selv som den gode hyrde, der sætter sit liv til for fårene. Som man kan høre, kaster den udlægning, vi her har mødt, ikke blot lys over hyrdetalen i Johannesevangeliet - den bringer også denne tale ind på linje med det helt centrale i kristendommen - med dåbspagtens ord om ham, som blev født ind i denne verden af Jomfru Maria og pint under Pontius Pilatus, som blev korsfæstet og døde, som blev begravet og er nedfaren til dødsriget, altså således er gået ind ad døren til dødens fold - for på tredje dag at opstå fra de døde og dermed bryde vej ud af dødsriget ind i det livets rige, hvortil han selv er gået forud - for at gøre en plads rede og siden bringe alle sine dér hen, hvor han selv er - "for at også I skal være, hvor jeg er".

Sådan forstået bliver lignelsen om hyrden og fårene da til en billedlig tale om det afgørende i kristendommen: om menneskets befrielse ved Kristus ud af syndens og dødens og djævelens magt ind i frihedens og livets rige - i Guds rige.

Om denne befrielse - eller forløsning - som er kernen og nerven ikke blot i påskens evangelium, men i hele det kristne evangelium - om den er der skrevet mange stærke salmer - måske ikke mindst det gamle - meget gamle - engelske "kvad", som Grundtvig har gendigtet - sangen om den "Davids søn", som "sejerrig fra dybet kommer / verdens frelser, verdens dommer" - som i sit følge har "mange millioner, / dyrekøbte med hans blod, / stigende fra jammerdale, / nu med ham til frydesale! / Takker ham, for han er god!" (DDS 250)

Ja, han er den gode hyrde! Og skulle man som afrunding på denne påskeartikel have brug for lidt "syn for sagn" for det, som her med afsæt hos Otto Møller er fremført om den gode hyrde, der fører sine får ud af dødens rige, så kunne man jo endnu engang kaste et blik på Joakim Skovgaards fantastiske billede på nordsiden af koret i Viborg Domkirke.

Knud Nyboe Rasmussen er foredragsholder og tidligere sognepræst